

- L u e t h y C.H.: Atomism, Lynceus, and the Fate of Seventeenth-Century Microscop, „Early Science and Medicine” 1 (1996), s. 1-27.
- M e i n e l Ch.: Early Seventeenth-Century Atomism: Theory, Epistemology, and the Insufficiency of Experiment, „Isis” 79 (1988), s. 68-103.
- S i e g f r i e d R.: From Elements to Atoms: A History of Chemical Composition, Philadelphia: American Philosophical Society 2002.
- T o m a s z z A k w i n u, św.: Summa teologiczna, t. VII, tł. P. Bełch, Londyn: Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Veritas” 1980.
- T i t u s L u c r e t i u s C a r u s, O naturze wszechrzeczy, tł. E Szymański, Kraków: PWN 1957.
- W e b s t e r J.: From Paracelsus to Newton: Magic and the Making of Modern Science, Cambridge: Cambridge University Press 1982
- W i l s o n C.: Visual Surface and Visual Symbol: The Microscope and the Occult in Early Modern Science, „Journal of the History of Ideas” 49 (1988), no. 1, s. 85-108.

PROBLEM „JAKOŚCI UKRYTYCH” W XVII-WIECZNYCH DYSKUSJACH NAD ISTOTĄ ŚWIATA MATERIALNEGO

Streszczenie

Koniec XVI i początek XVII wieku to czas ożywionych dyskusji filozoficzno-przyrodniczych. Jeden z ich ważnych wątków stanowił spór o naturę materii. Starły się tu trzy dominujące ówczesnie stanowiska filozoficzne: arystotelesowski hylemorfizm, odradzający się atomizm i wywodząca się od Paracelsusa tzw. filozofia chemiczna. Wśród wielu pojawiających się tematów na szczególną uwagę zasługuje zagadnienie tzw. jakości ukrytych. Ich koncepcja okazuje się istotnym wyróżnikiem każdego z tych stanowisk. Jest ona o tyle ważna, że ujawnia stojące za nią w każdym przypadku założenia epistemologiczne. Chodzi tu głównie o relację między inteligibility i poznawalnością zmysłową przedmiotów materialnych, a także, związane z tym, możliwości poznawcze umysłu ludzkiego. Przyjęte rozwiązania decydują też o tym, jak rozumie się samo pojęcie „jakość”. Dla arystotelików jest to cecha realnie tkwiąca w przedmiocie, filozofowie nowożytni rozumieją ją jako relację zachodzącą między przedmiotem i podmiotem, paraceljanie wreszcie cechy przedmiotów materialnych interpretują na sposób duchowy.

THE ISSUE OF THE “OCCULT QUALITIES” IN THE 17TH-CENTURY DISCUSSIONS ON THE NATURE OF MATERIAL WORLD

Summary

The end of 16th and the beginning of 17th centuries witnessed some very heated discussions on the philosophy of nature. One of the important issues was the nature of matter. There clashed there the three dominating philosophical positions—the Aristotelian hylemorphism, the emerging modern atomism and, deriving from Paracelsus the chemical philosophy. Of many of the discussed topics a special attention deserves the issue of “occult qualities.” The accepted concept of them turns out to be a distinguishing feature of these philosophical positions. The concept of “occult qualities” is an important one because it shows some epistemological presuppositions that are taken by each of the sides. It is mainly about the relation between intelligibility and possibility of sensual perception of material objects, and the cognitive abilities of human mind. The accepted views are decisive as to how the very concept of “quality” is understood. For the Aristotelians it is a feature that really adheres to the object, the modern philosophers understand it

as a relation between the subject and the object, the Paracelsians, finally, interpret the features of material object in a spiritual way.

Summarised by Rev. Dariusz Kucharski

Słowa kluczowe: jakości ukryte, hylemorfizm, atomizm nowożytny, Paracelsus.

Key words: occult qualities, hylemorphism, modern atomism, Paracelsus.

Information about Author: Rev. DARIUSZ KUCHARSKI, PhD—Institute of Philosophy, Faculty of Christian Philosophy at the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw; address for correspondence: ul. Nawrot 104, 90-029 Łódź; e-mail: d.kucharski@uksw.edu.pl